

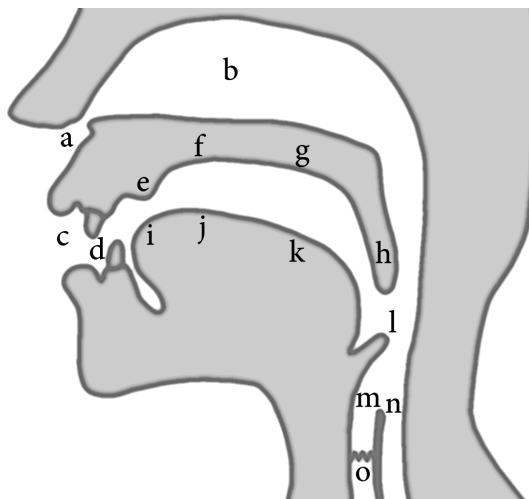
Tabel 2.11 Inventaris van medeklinkers en halfklinkers

Naar articulatiewijze	Naar articulator				
	Labiaal		Apicaal	Frontaal	Dorsaal
	Naar articulatieplaats				
	Labiaal	Dentaal	Retroflex	Palataal	Velaar
Explosief					
Stemloos ongeaspireerd	b-	d-			g-
Stemloos geaspireerd	p-	t-			k-
Fricatief					
Stemloos	f-	s-	sh-	x-	h-
Stemhebbend			r-		
Affricatief					
Stemloos ongeaspireerd		z-	zh-	j-	
Stemloos geaspireerd		c-	ch-	q-	
Nasaal	m-	-n-			-ng
Lateraal		l-			
Semivocaal	w-		-r	y-	

De koppeltokens geven aan of de klanken optreden als beginklank, slotklank, of beide. Zo treedt *m-* alleen op als beginklank (*měi* ‘mooi’); komt *-ng* alleen als slotklank voor (*ràng* ‘laten’), terwijl voor *-n-* beide posities mogelijk zijn (*ní* ‘modder’, *yín* ‘reciteren’, *nín* ‘u’).

Figuur 2.12 Spraakorganen en spraakklanken

Spraakorgaan	Spraakklank
a. (neusgat)	
b. neusholte	nasaal
c. lippen	labiaal
d. tanden	dentaal
e. tandkasrichel	alveolaar
f. hard verhemelte	palataal
g. zacht verhemelte	velaar
h. huig	uvulaar
i. tongpunt	apicaal
j. tongblad	frontaal
k. tongrug	dorsaal
l. (strotklepje)	(epiglottaal)
m. (luchtpijp)	
n. (slokdam)	
o. stembanden	stemhebbend

Tussen haakjes geplaatste termen komen niet voor in de beschrijving van Mandarijnse klanken. De met *-aar* gevormde termen variëren in het Nederlands met vormen op *-air*: *alveolair*, *velair*, *uvulair*.

Voor Nederlandse medeklinkers is er een onderscheid tussen *STEMHEBBENDE* klanken zoals *b* en *d*, waarbij de stembanden meetrillen tijdens de articulatie, en *STEMLOZE* klanken zoals *p* en *t*, die worden uitgesproken zonder trillende stembanden. Dit verschil is eenvoudig waar te nemen door deze medeklinkers uit te spreken terwijl men de vingertoppen op de hals houdt ter hoogte van het strottenhoofd: bij de stemhebbende klanken is het trillen duidelijk voelbaar.

In de uitspraak van de Mandarijse medeklinkers speelt het onderscheid tussen stemhebbendheid en stemloosheid nauwelijks een rol. De belangrijkste verdeling is die tussen de *ONGEASPIREERDE* medeklinkers *b-*, *d-*, *g-*, *z-*, *zh-*, *j-* en de *GEASPIREERDE* medeklinkers *p-*, *t-*, *k-*, *c-*, *ch-*, *q-*. Beide groepen worden stemloos uitgesproken. De term *geaspireerd*, letterlijk ‘aangeblazen’, suggereert dat het bij deze medeklinkers in de eerste plaats om extra lucht zou gaan. In het Mandarijn komt aspiratie echter vooral neer op uitstel van de stemhebbendheid in de volgende klinker. De uitspraak van *tā* kan dus worden voorgesteld als een *t*, dan even niets, en dan een klinkende *ā*. In de korte tijd tussen het loslaten van de plofklank *t-* en het aanzetten van de klinker *-ā* vormen tong en onderkaak zich al in de stand waarin de *-ā* wordt uitgesproken, stroomt lucht de mond uit, maar trillen de stembanden nog niet mee. Deze stemloze klinker is te horen als een *h*-klank, die ook licht mag schuren. Bij het aanleren van aspiratie doet men er goed aan zich te concentreren op de uitgestelde inzet van de stem in de volgende klinker. Het is voor aspiratie in het Mandarijn niet nodig om de plofklank extra krachtig los te laten.

Voor de transcriptie van ongeaspireerde en geaspireerde plofklanken is in de Pinyin-transcriptie gekozen voor Latijnse letters die in veel talen een contrast tussen stemhebbend en stemloos weergeven. Andere transcriptiesystemen, zoals het Wade-Giles, geven de ongeaspireerde plofklanken als *p*, *t* en *k* weer, en geven aspiratie aan met een apostrof:

	Ongeaspireerd	Geaspireerd
Pinyin	<i>b, d, g</i>	<i>p, t, k</i>
Wade-Giles	<i>p, t, k</i>	<i>p', t', k'</i>

De Mandarijse uitspraak van ongeaspireerde medeklinkers, *b-*, *d-*, *g-*, *z-*, *zh-* en *j-*, maakt op sprekers van het Nederlands soms een doffe, ingehouden indruk. De oorzaak hiervan is dat bij deze medeklinkers geen enkel uitstel mag ontstaan voor de inzet van een volgende klinker: zelfs het kleine uitstel zou in het Mandarijn als aspiratie worden gehoord.